

VYVEDENÍ VOJSK ZPOD ÚDERU NEPŘÍTELE

Podmínkou úspěšného vedení bojové činnosti s použitím zbraní hromadného ničení, ale i konvenčních prostředků, je udržovat a při jejím narušení rychle obnovovat bojeschopnost vojsk. Protože udržení bojeschopnosti po celou dobu vedení operace je hlavní podmínkou splnění jejího cíle. Tento úkol zaujímá přední místo mezi povinnostmi velitele a hlavních funkcionářů štábu.

Jedním z opatření k udržení vysoké bojeschopnosti vojsk je zabránit vzniku hromadných ztrát, které mohou vést k narušení, nebo i ztrátě bojeschopnosti.

Za použití zbraní hromadného ničení, vysoce přesných prostředků průzkumných a palebných systémů nepřítel, ale i účinných konvenčních zbraní, vzniká možnost narušení bojeschopnosti vojsk v kterémkoli období přípravy a vedení operace.

V článku chci poukázat na možnosti uchování bojeschopnosti vojsk vševojskové armády za použití jaderných zbraní, které představují nejvážnější úhrozu jejího narušení. Přitom se zaměřím na opatření, které je velmi složité a náročné, a to na vyvedení vojsk zpod jaderných úderů nepřítel.

V současné době však postupně roste požadavek chránit vojska i proti vysoce přesným konvenčním zbraním, jejichž účinnost se při hromadném použití přibližuje účinkům jaderných zbraní. To má za následek nutnost řešit v blízké budoucnosti kromě ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení i jejich ochranu proti těmto zbraním. (Některé otázky této problematiky jsou uveřejněny ve Vojenské mysli č. 4/1986.)

Nepřítel může na vševojskovou armádu účinně použít jaderné zbraně v rámci hromadných jaderných úderů vedených raketovým vojskem, dělostřelectvem

a letectvem v kterémkoli období jaderné války. Je pravděpodobné, že nejvážnější bude bojeschopnost vojsk vševojskové armády narušena zejména prvním hromadným jaderným úderem nepřítele, při kterém může být použito až 80 jaderných úderů, přičemž značná část bude neutronových. Těmito údery mohou být vyraženy z boje až dva vševojskové svazky a jeden — dva mohou mít sníženou bojeschopnost. Kromě toho pravděpodobně půjde o zničení do 30 % odpalovacích zařízení raketového vojska a vojska PVO, přibližně 50 % míst velení a můžeme předpokládat, že bude vážně narušena bojeschopnost ostatních prvků operační sestavy. [Předpoklad vyražení vojsk vševojskové armády vychází z propočtu účinků 80 jaderných úderů nepřítele, z nichž 30 % bude neutronových.] Z možných následků použití jaderných zbraní vyplývá, že k uchování bojeschopnosti vojsk po hromadném jaderném úderu je nutné vlastními jadernými a palebnými prostředky **trvale ničit zjištěné prostředky jaderného i chemického napadení nepřítele** a důsledně plnit opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení. Jde především o včasné varování vojsk před bezprostředním nebezpečím použití ZHN nepřítele, jejich rozptylování a periodické změny prostorů rozmístění, jejich budování a využívání ochranných a maskovacích vlastností terénu. Plněním těchto a dalších úkolů dosáhneme snížení účinnosti jaderných úderů nepřítele až o jednu třetinu. Jedním z důležitých opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení, která souvisí s periodickou změnou prostorů rozmístění vojsk a týlu, je **vyvedení vojsk zpod jaderných úderů nepřítele**. Tento manévry uskutečňujeme tehdy, hrozí-li bezprostřední nebezpečí použití jaderných zbraní nepřítele, a nazýváme jej protijaderným (protiatomovým). Jeho cílem je skrytí a v co nejkratší době změnit prostory rozmístění důležitých prvků operační sestavy vševojskové armády, oklamat nepřítele o rozmístění vojsk a dosáhnout toho, že jaderné údery budou vedeny na klamně nebo neobsazené prostory. Protijaderný manévry se plánuje a uskutečňuje na operačním stupni velení v souladu s opatřeními operačního maskování.

Zpod jaderných úderů nepřítele budou vyváděny nejdůležitější prvky operační sestavy vševojskové armády, tj. raketové vojsko, dělostřelectvo velké mohutnosti, vojsko PVO, místa velení, vojskové letectvo, druhý sled i zálohy a hlavní týlové svazky a útvary.

Základními hledisky, jež rozhodují o tom, zda a kterými prvky operační sestavy uskutečnit protijaderný manévry, jsou doba pobytu v určeném prostoru, hodnota jeho ženijního vybudování a ochranné i maskovací vlastnosti, možnosti utajení a množství času do doby předpokládaného jaderného úderu nepřítele. Nejdůležitějším hlediskem při rozhodování o vyvedení vojsk zpod jaderných úderů bude včasné zjištění příprav nepřítele k vedení hromadného jaderného úderu. Jestliže nebude dostatek času k přijetí rozhodnutí na uskutečnění protijaderného manévru, jeho zplánování a provedení, pak bude, podle mého názoru, výhodnější ponechat vojska v dosavadních prostorech, vykonat pouze dílčí přeskupení vlastních prvků bojové sestavy v zaujatých prostorech, zvýšit hodnotu jejich ženijního vybudování a uskutečnit popřípadě klamně přemístění. Nebude možné, ani účelné, vyvádět vojska zpod jaderných úderů zejména ze zaujatých pásem a postavení v obraně, aby nebyl narušen palebný systém a jejich celistvost, z obsazených i vybudovaných prostorů bojového rozmístění (soustředění), jestliže nebyly prokazatelně zjištěny nepřítelem. Kromě toho může rozsah vyvedení vojsk omezit zámysl dalšího vedení operace, složité terénní i povětrnostní podmínky a ženijní vybudování nového prostoru.

Z hledisek, která zdůvodňují nebo i popírají možnost protijaderného manévru, vyplývá, že rozhodnutí k jeho provedení i vykonání je velmi složitým opatřením, které však může na jedné straně snížit účinky jaderného úderu nepříteli, ale také značně ztížit vedení bojové činnosti a zvýšit ztráty, nebude-li utajený a včasný a vojska budou napadena za přesunu nebo při zaujímání nových prostorů. Dokladem toho je značně vyšší zranitelnost vojsk jadernými údery v pochodových sestavách než v prostorech soustředění. Např. živá síla motostřeleckého praporu za přesunu je vyřazena jaderným úderem mohutnosti 10 kt z 82 %, zatímco v prostoru soustředění (jsou-li vybudovány okopy pro OT) pouze ze 44 %, raketový oddíl (raketového svazku) je vyřazen v prostoru bojového rozmístění (jsou-li odpalovací zařízení ve vybudovaném prostoru) mohutností jaderného úderu 100 kt pouze z 20 %, zatímco za přesunu je z oddílu vyřazeno 86 % živé síly a techniky. Přibližně stejné rozdíly jsou i při použití neutronových jaderných úderů.

Z uvedeného vyplývá, že očekáváme-li hromadný jaderný úder nepříteli v době, kdy část vojsk je ještě na přesunu, bude účelné tyto útvary buď ponechat v dosavadním prostoru, nebo prostory volit blíže a vojska v nich rozmístit s využitím přirozených obranných a maskovacích vlastností terénu.

Závažným opatřením, které je nutné uskutečnit po vyvedení vojsk **do nových prostorů**, je ponechání části jednotek (útvarů) v původních místech s cílem klamat nepříteli o jejich změnách. V nich dále uskutečňujeme demonstrační činnost, dodržujeme původní režim a provoz rádiových a radioreleových spojek atd. K oklamání nepříteli o zaujetí nového prostoru je výhodné, v rámci operačního maskování, organizovat klamné přesuny a zaujímání klamných prostorů soustředění a bojového rozmístění.

Protijaderný manévr nebude možné zabezpečit u málo pohyblivých prvků operační sestavy, jako jsou týlové útvary a zařízení, např. rozvinuté nemocniční základny, zdravotnické oddíly, nevezené sklady materiálu apod.

Velitel vševojskové armády na základě zjištěných příznaků o přípravě nepříteli k zahájení hromadného jaderného úderu a předpokládané době jeho uskutečnění přijímá rozhodnutí k vyvedení vojsk, které je zpravidla součástí rozhodnutí k vedení vlastního jaderného úderu a bojové činnosti na další den operace nebo může být vydáno i samostatně.

Postup práce velitele a štábu při organizaci a vlastním vyvedení vojsk zpod jaderných úderů nepříteli v průběhu útočné operace se podstatně neliší od jeho činnosti při řešení jiných situací. V obranné nebo útočné operaci vševojskové armády určujeme prvkům operační sestavy, které se nepřemisťují tak často, záložní prostory pro vyvedení vojsk zpod úderů nepříteli již při plánování operace, a proto není nutné k této činnosti přijímat zvláštní rozhodnutí velitele. Velitel armády po prověření zpráv o nepříteli přijímá rozhodnutí k protijadernému manévru. V zámyslu, na jehož tvorbě se zpravidla podílejí též zástupci velitele, NRVD nebo i další hlavní funkcionáři, určí prvky operační sestavy, dobu a prostory vyvedení zpod jaderných úderů a stanoví zástupcům, náčelníkům druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb obsah návrhů k všestrannému zabezpečení splnění tohoto úkolu. Přitom prostory vyvedení prvků bojové sestavy divizí prvního sledu zpod jaderných úderů velitelé divizí určují ve svých pásmech útoku.

Po vydání zámyslu zpracovává operační oddělení a příslušní náčelníci před-
běžná bojová nařízení k přípravě protijaderného manévru pro podřízená vojska.

Určení zástupci, náčelníci druhů vojsk a speciálních vojsk připravují po před-
běžném časovém a prostorovém sladění protijaderného manévru s náčelníkem
štábu armády potřebné návrhy. V dalším pokračuje v této práci náčelník ope-
račního oddělení s určenými důstojníky.

Hlavním organizátorem protijaderného manévru je operační oddělení vše-
vojskové armády, které koordinuje přesuny a zaujímání nových prostorů, při-
pravuje potřebné propočty, řeší otázky operačního maskování, pořádkové i re-
gulační služby a zabezpečení velení vojskům v průběhu manévru. Náčelníci
druhů vojsk plánují (v součinnosti s operačním oddělením) činnost podříze-
ných svazků, útvarů a jednotek v protijaderném manévru a jeho zabezpečení.

Náčelníci ženijního a chemického vojska organizují protijaderný manévř
podřízených vojsk, ale také jeho ženijní i chemické zabezpečení (výběr a úpra-
vu os, ženijní, radiační a chemický průzkum, způsob i rozsah budování ochran-
ných staveb v nových prostorech, ženijní opatření k maskování přesunů aj.).
Zástupce velitele pro letectvo (v součinnosti s operačním oddělením) plánuje
přesuny pozemních sledů na nová letiště a přistávací plochy. Přelet letounů
a vrtulníků do nových prostorů předpokládá uskutečnit až bezprostředně před
jaderným úderem nepřítele. Zástupce velitele pro výzbroj a pro tyl řeší manévř
podřízených svazků, útvarů a zařízení a jeho technické i týlové zabezpečení.
Náčelník štábu (spolu s náčelníkem spojovacího vojska a REB) připravují opa-
tření k zabezpečení spojení v průběhu protijaderného manévru i v nově zauja-
tých prostorech a dále činnost k radioelektronickému rušení nepřítele a radio-
elektronické ochraně vlastních systémů a prostředků velení.

Po vylechnutí návrhů určených funkcionářů štábu přijme velitel armády
rozhodnutí k vyvedení vojsk zpod jaderných úderů nepřítele a předloží je ke
schválení veliteli fronty.

Po vydání rozhodnutí a bojových nařízení vykonavatelům dokončí operační
oddělení plánování protijaderného manévru. Potom štáb vševojskové armády
zaměří hlavní úsilí na kontrolu i pomoc podřízeným vojskům a na všestranné
zabezpečení manévru.

Signál k zahájení vyvádění vojsk zpod jaderného úderu je zpravidla vydáván
vojskům postupně (podle vzdálenosti nových prostorů). Je žádoucí, aby vzdá-
lenosti původních prostorů od nově zaujímaných nebyly větší než 30 km a pro
přesuny vojsk byl vyčleněn maximální počet os. Nové prostory je potřebné
volit mimo předpokládané cíle jaderných úderů nepřítele a v terénu, který
vytváří ochranné a maskovací podmínky. Není účelné před jaderným úderem
nepřítele rozmísťovat vojska v souvislých zalesněných prostorech, bez dostatku
cest (možnost vzniku závalů a souvislých požárů), v údolích řek, na nichž jsou
proti proudu přehrady (možnost zátop) a v souvisle zastavěných prostorech
(možnost závalů).

Vyvádění vojsk na osy, jejich přesuny a rozmísťování v nových prostorech
je nutné uskutečňovat utajeně, skrytě a v co nejkratších lhůtách. Podmínkou
toho je včasná rekognoskace os přesunu a prostorů, jakož i dokonalá organi-
zace pořádkové a regulační služby.

Vznikne-li nebezpečí, že nepřítel zahájí hromadný jaderný úder dříve, než bude ukončeno vyvedení vojsk zpod úderů, potom je účelnější u těch prvků operační sestavy, které do doby jeho zahájení nestihnou zaujmout nové prostory, protijaderný manévř neprovádět a ponechat je v původních, ženijně vybudovaných prostorech.

Po zaujetí nových prostorů a rozptýlení vojsk (prapory, oddíly jsou od sebe vzdáleny nejméně 3 km) je zapotřebí okamžitě přikročit k ženijnímu budování zejména nakrytých zákopů k ochraně živé síly proti účinkům jaderných zbraní a okopů pro bojovou techniku, a to za přísného dodržování maskovací kázně.

Štáb vševojskové armády řídí zpravidla průběh protijaderného manévru z původního velitelského stanoviště, které je minimálně obsazeno, zatímco jeho hlavní část je přemísťována do nového, předem vybudovaného prostoru. Podobným způsobem jsou přemísťována místa velení svazků. K velení vojskům a podávání hlášení velitelé a štáby využívají linková a směrová pojítka, výjimečně rádiové signály.

Protijaderným manévrem a uskutečněním demonstrační činnosti v původních prostorech jsou vytvořeny podmínky pro oklamání nepřítel o skutečném rozmístění vojsk a značné snížení účinnosti jeho hromadného jaderného úderu.

Vyvedení vojsk zpod jaderných úderů je závislé na včasném zjištění příprav nepřítel k uskutečnění hromadného jaderného úderu. Jestliže tento úkol průzkum nesplní nebo zjistí přípravy k úderům pozdě, nelze protijaderný manévř provést. Také v situaci, kdy nepřítel napadne naše vojska během vyvádění zpod jaderných úderů, v pochodových sestavách nebo při zaujímání nových prostorů, budou ztráty na živé síle vyšší, než kdyby byla vojska ponechána v původních, ženijně upravených prostorech rozmístění a soustředění.

Vyvádění vojsk a týlu zpod úderů nepřítel je velmi náročným a složitým opatřením k uchování jejich bojeschopnosti. Z toho důvodu musí být důsledně a včas připraveno, skryté a v co nejkratší době uskutečněno. Jestliže se podaří tento manévř provést s dodržением uvedených zásad, potom významně přispěje k uchování bojeschopnosti vojsk vševojskové armády a splnění cílů operace.